

MAKTABDA KICHIK GURUHLAR DOIRASIDAGI O'QUVCHILARGA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Jo'raqulova.M.X.

*Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti,
Psixologiya yo'nalishi 2-bosqich magistranti
Buxoro pedagogika kolleji o'quv bo'limi uslubchisi*

Anotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim tashkilotlarida guuh va kichik guruhlar doirasidagi o'quvchilarga psixologik xizmat ko'rsatishda turli usul va vositalardan foydalanish muhim natijalarga erishishda asosiy zamin bo'lib xizmat qiladi. Kichik guruhlar va ularning turlari, rivojlanishi, guruhlarda ijobiy natijalarga erishishda, guruhlarda iliq munosabatlarni o'rnatishda muhim manbaa bo'lib xizmat qiladi.

Abstract: In this article, the use of various methods and tools in providing psychological services to students in small groups in educational organizations is the main basis for achieving important results. Small groups and their types, development, serve as an important resource for achieving positive results in groups and establishing warm relations in groups.

Аннотация: В данной статье использование различных методов и средств при оказании психологических услуг учащимся в малых группах в образовательных организациях является основной основой для достижения важных результатов. Младшие группы и их виды, развитие, служат важным ресурсом для достижения положительных результатов в группах и установления теплых отношений в группах.

Tayanch tushunchalar: Korporatsiya, kontakt, simpatiya, sosiometriya, real guruh, noreal guruh, rasmiy guruh, norasmiy guruh

Guruh - bu ba'zi xususiyatlarga ko'ra umumiy xususiyatlarga ko'ra ijtimoiy jami jamiyatdan ajratilgan keng tarqalgan jamoatchilik (ijtimoiy yoki sinfga aloqador faoliyatning xususiyatlari) - bu qismlarning miqdoridan ko'proq bo'lgan butun son.

Guruhlarning tasnifi

• 1. Avvalo, ijtimoiy psixologiya uchun u shartli va haqiqiy masalalarda guruhlar tomonidan sezilarli darajada ajratiladi.

• A) shartli guruhlar - ba'zi umumiy xususiyat (yoshi, jinsi) tomonidan birlashtirilgan guruhlar.

• B) Haqiqiy (kontakt) odamlar chindan ham va ishlayotgan guruhlardir.

Ijtimoiy psixologiya o'zining tadqiqotlarini haqiqiy guruhlariga qaratadi. Ammo haqiqiy guruhlar orasida, asosan, ularda kontraktli tadqiqotlar bo'lib, haqiqiy

laboratoriya guruhlari (masalan, ilmiy tadqiqotlar manfaatlari bo'yicha yaratilgan guruhlar). Ulardan farqli o'laroq, haqiqiy tabiiy guruhlar mavjud. Haqiqiy guruhlarning boshqa turlariga nisbatan ijtimoiy-psixologik tahlil mumkin, ammo haqiqiy tabiiy guruhlar katta ahamiyatga ega.

- 2. O'z navbatida, ushbu tabiiy guruhlar katta va kichik guruhlariga bo'lingan.

- A) kichik guruhlar - ijtimoiy psixologiyani davolangan sohasi. Kichik guruhlarini ikki xilga bo'lish mumkin: tashqi ijtimoiy talablar bilan belgilangan guruhlar, ammo u hali so'zning to'liq ma'nosida bir-biriga bog'lanmagan, ammo allaqachon tashkil etilgan yuqori darajadagi rivojlanishning yuqori darajasi.

Kichik guruh ostida bu kichik guruh sifatida tushuniladi, ularning a'zolari umumiy ijtimoiy faoliyat bilan birlashtirilgan va hissiy aloqalarning paydo bo'lishining asosidir, guruh normalari va guruh jarayonlari.

Ko'pgina tadqiqotlarda eng kichik, kichik guruh ikki kishidan iborat - "DiBe" guruhidir. Biroq, yana bir nuqtai nazar bor, uning mualliflari kichik guruh a'zolarining eng kichik soni ikki emas, balki uch kishi. Kichik guruhning "yuqori" chegarasi yo'q. Ushbu masala bo'yicha turli xil echimlar taklif qilindi. G.M. Andreevaning fikricha, agar kichik guruh chinakam hayotiy guruh bo'lsa va u faoliyat sub'ekti sifatida ko'rib chiqilsa, uning qattiq "yuqori" chegarasini aniqlab bo'lmasligi kerak O'quv guruhi qo'shma guruh faoliyati zarurati bilan aniq belgilangan.

Pedagogika bo'yicha ijtimoiy guruh deb hisoblanadi- umumiy qadriyatlar va me'yorlar bilan tartibga solinadigan munosabatlar tizimi bilan bog'liq bo'lganlarning nisbatan barqaror barqaror to'plami.

Shunday qilib Maqsadlar, umumiy qiziqishlar, guruh marosimlari, sanktsiyalar, munosabatlar, aloqalar, qo'shma ishlari va boshqalar. - Bular uning barqarorligini aniqlaydigan ijtimoiy guruhning tarkibiy qismidir.

Ijtimoiy guruhlar mavjud bo'lgan guruhlar orasida yanada kuchliroq ifoda etadigan muayyan belgilarga ega.

Integologik xususiyatlarning mavjudligi. Shu jumladan: jamoatchilik fikrini, psixologik iqlim, guruh qoidalari, guruh manfaatlari va boshqalar. (Ular guruhning paydo bo'lishi va rivojlanishi bilan shakllangan). Shunday qilib, guruh a'zolarining masala bo'yicha nisbiy yakka o'zi jamoatchilik fikriga binoan, bu g'oyani muhokama qilishning natijasi hisoblanadi, ularda o'zaro hamkorlik ishtirokchilari kelishuvga erishildi.

- *Guruhning asosiy parametrlarining mavjudligi:* tarkibi, tuzilishi va boshqalar.

Tarkibi (guruh tarkibi) - bu guruh a'zolarining xususiyatlari umuman uni tahlil qilish nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega. (raqam, yosh tarkibi va boshqalar)

Guruh tuzilishi guruhning alohida a'zolari, shuningdek, unda shaxslararo munosabatlar nuqtai nazaridan amalga oshiriladigan ushbu funktsiyalar nuqtai

nazaridan ko'rib chiqiladi. Barcha ijtimoiy munosabatlar ikki xil: rasmiy (odatiy) va norasmiy (shaxslararo). Ushbu ikki turdagi munosabatlar har qanday ijtimoiyga birlashtirilgan. guruh. Shunday qilib Guruhda ikkita tuzilma mavjud - rasmiy va norasmiy.

- *Shaxslarning izchil harakatlarga qobiliyati.* Rozilik zarur jamiyatni, harakatlarga erishishga qaratilgan harakatlarning birligi ta'minlaydi. Kelishilgan harakatlar darajasi guruhning rivojlanish darajasiga va boshqa ko'rsatkichlar darajasiga bog'liq.

- *Guruhga tegishli bo'lganingiz haqida xabardorlik.* Bir guruh guruh qancha vaqt o'tishi bilan, uning sub'ektlari unga tegishli ekanligini bilishadi.

- *Guruh bosimini harakati.* Bu odamni biron bir tarzda tutishga va boshqalarning taxminlariga muvofiq o'zini tutishga undaydi.

Ijtimoiy guruhlarning tasnifi

Ijtimoiy psixologiya uchun, guruhlar bo'limi *shartli* va *haqiqiy*. U haqiqiy guruhlarga e'tibor qaratadi. Haqiqiy guruhlarda ularda kontunda namlanganlar mavjud *laboratoriya* guruhlar. Ulardan farqli o'laroq, haqiqiy *tabiiy* guruhlar. O'z navbatida, tasniflashning muallifi sifatida tabiiy guruhlar bo'lingan *katta* va *kichkina* guruhlar. Katta guruhlar bo'lingan *o'z-o'zidan*, i.e.e.e.nored, o'z-o'zidan va an'anaviy tarzda paydo bo'lgan guruhlar, shuningdek yoqilgan *shartli*. Mavjud va uzoq muddatli mavjud (millat, sinflar).

Shunga o'xshab, kichik guruhlar bo'lingan *bo'lish*. Tashqi ijtimoiy talablar bilan allaqachon belgilangan, ammo hali birgalikda qo'shma faoliyat va rivojlangan, I.E. allaqachon o'rnatilgan, rivojlanishning yuqori darajasi.

G.m. Andreevaning tasnifi yagona emas, chunki Hozirgi kunda tasniflash uchun 50 ga yaqin turli xil asoslar ma'lum, ular orasida quyidagilar ajratilishi mumkin:

Guruhdagi odamlar soni (katta, kichik, mikrouxyup)

Jamoat maqomiga ko'ra (rasmiy va norasmiy)

Kichiklik bo'yicha (a'zolik va ma'lumot guruhlari)

Rivojlanish nuqtai nazaridan (birlashmalar, diffuz guruhlar, jamoalar)

Jamiyat bilan bog'liq (savob va fotal)

Guruhdagi shaxs soni bo'yicha

Mikrogroup 2 yoki 3 kishini o'z ichiga oladi. Ijtimoiy psixologiyada ular odatda shaxslararo munosabatlar hisobiga hisoblanadi. Ushbu guruhlarning asosiy majburiy omillari: do'stlik, sevgi, hamdardlik his-tuyg'ulari.

Kichik guruh- Guruh bir oz, ularning a'zolari umumiy ijtimoiy faoliyat bilan birlashtirilgan va hissiy aloqalarning paydo bo'lishining asosidir, guruh norma va guruh jarayonlari. Kichik guruh (oila, do'stlar guruhi, sinf, ishchi guruhi) insonning ehtiyojlari, ijtimoiy faolligiga va ruhiy holatga ta'sir qiladigan eng yaqin muhit muhitidir.

Katta guruh- bu olomon, massa, tomoshabinlardagi odamlar, ommaviy ravishda paydo bo'lgan va ko'p sonli shaxslarning qisqa muddatli birlashmasi bilan ajralib turadigan ommaviy psixikaning ommaviy birlashmasi bilan ajralib turadi, ko'pincha turli xil manfaatlar bilan ajralib turadi, lekin Shunga qaramay, har qanday vaziyatga qarab va ba'zi qo'shma harakatlarni namoyish etish.

Bunday guruh kimnidir tashkil qilishi mumkin, ammo ko'pincha o'z-o'zidan paydo bo'ladi.

Katta barqaror ijtimoiy guruhlarga darslar, xalqlar, kasblar, yoshdagilar vakillari kiradi.

Jamoat maqomi bo'yicha (rasmiy va norasmiy)

Ichida **rasmiy** Guruh guruhning barcha a'zolarining barcha a'zolarining, taqdim etish tizimida (kuch tarkibida) to'g'ri taqsimlanadi: sinf, ish brigadasi va boshqalar.

Norasmiy Guruhlar rivojlanmoqda va yuzaga kelmoqda, bu erda hech qanday holat va namuna taqdim etilmasa, unda vertikal tizim tizimi mavjud emas. Norasmiy guruh rasmiy shaklda yaratilishi mumkin.

(Sinfda yaqin do'stlardan guruhlar paydo bo'lishi mumkin)

Jamiyat bilan bog'liq (Prazparati va oncial)

Ko'tarilish Jamiyatga ijobiy munosabat bilan ajralib turadi.

Sezgirjamiyatga salbiy munosabatda bo'lgan holda tavsiflanadi. Bunday guruhlarda avtoritar boshqaruv va ularning tor manfaatlariga jamoatchilik (jinoyatchi guruh guruhi) bilan oppozitsiyasi kuzatilmoqda.

Ahamiyatli (ma'lumotnoma va guruh a'zoligi)

Ma'lumotguruh ba'zan a'zolik guruhiga qarshi bo'lgan guruh sifatida tushuniladi, ba'zida esa a'zolik guruhi doirasida paydo bo'lgan guruh sifatida tushuniladi. (Ikkinchi holatda, u "muhim aloqa doirasi" deb nomlanadi. Shu bilan birga, guruh tomonidan qabul qilingan normalar faqat "sezilarli doirada qabul qilinsa, bu shaxs uchun shaxsan qabul qilinsa, vaziyat yuzaga kelishi mumkin. Muloqot ")

Guruh a'zoligi - Misol: jamoa, maktab sinfi.

Ijtimoiy psixologiyada kichik guruhning "yuqori" va "pastki" chegaralari muammosi mavjud. Ko'pgina tadqiqotlarda guruh a'zolari soni 2 dan 7 gacha bo'lganlar soni 2 dan 7 gacha bo'lganlar soni trigi triadni pastki chegaraga ega deb hisoblashadi, bu nizoni hal qilmaydi. Uchinchi tomon mavjudligi yaratadi **yangi pozitsiya** - Kuzatuvchi mojaroni hal qilish uchun faoliyat tamoyilini qo'shadi. Tadqiqotda siz 10, 15, 20 kishining yuqori chegarasini topishingiz mumkin. (Moreno 40).

GM Inreeva bu muammoni o'rgangan holda bunday echimni taklif qiladi: agar kichik guruh mavjud bo'lsa va faoliyat subyekt sifatida ko'rib chiqilsa, yuqori chegarani o'rnatmaslik, ammo shu bilan birga, qo'shma guruhga ehtiyoj sezish mantiqan faoliyat. Ular. 3 kishidan iborat bo'lgan oilalar, shuningdek, teng bo'lgan oilalar tergov olib

boriladi. Ishchilar brigadalarini tahlil qilishda, agar u belgilangan ishlarning birligi vazifasini bajaradi.

Turli xil ijtimoiy funktsiyalarni bajarib, bir kishi ko'plab ijtimoiy guruhlarning a'zosi, u guruh tufayli omon qoladi va turli guruhlarning ta'siri kesishgan holda shaxsiy shaklda shakllanadi. Shuning uchun ijtimoiy psixologiyaning muhim masalalaridan biri bu guruhni ijtimoiy birlik sifatida o'rganishdir.

Guruh - hajmi cheklangan, ma'lum bir belgilar asosida ijtimoiy jami jamiyatdan ajratilgan.

Guruh bir qator alomatlariga ega:

Shaxsga tegishli bo'lgan shaxsning xabardorligi;

Ba'zi aloqalar, shaxsiy aloqalarni amalga oshirish shakllari sifatida alohida aloqalar, shaxsiy aloqalarning mavjudligi;

Ichki tashkilotning shakllanishi;

Guruh bosimini faoliyati, shaxslar guruh tomonidan qabul qilingan tartib-qoidalarga muvofiq o'zini tutishga undash;

Guruhga kiritilganligi sababli jismoniy shaxslarning fikrlari, qurilmalari va harakatlarining o'zgarishi;

Kichik guruh chegaralari 2-3 kishida va o'ziga xos narsani bajarish uchun etarli bo'lgan a'zolarning soniga belgilangan qo'shma faoliyat (Ba'zi tadqiqotchilar eng yuqori raqamga ega 50 kishi).

Har qanday guruhning boshlang'ich xususiyatlariga quyidagilar kiradi: Guruh tarkibi, guruh tuzilishi, guruh jarayonlar, guruh normalari va qadriyatlar, sanktsiyalar tizimi.

Biz guruhlarning tasnifi bilan tanishamiz.

1. Kichik norasmiy guruhlar;
2. Katta ijtimoiy: darslar, davlatlar, jamoat tashkilotlari, institutlar, professional, uyushgan guruhlar (siyosiy partiyalar);
3. Massa va massali harakatlar.

Ushbu yondashuv sxematik bo'lib, o'rta tashkilotlarni, ijtimoiy tashkilotlarni bosqichma-bosqich hisoblab chiqmaydi.

Mahalliy qo'shma korxonalar guruhida ko'proq tartibda. Birinchi navbatda - Oxirgi kichik guruhlarda massa. Guruhlar tasnifiga batafsil yondashuv sizga o'zlarining ingichka spektrini ajratishga imkon beradi

1. Ijtimoiy holati va kattaligi nuqtai nazaridan: katta, o'rta va kichik guruhlar;
2. Otish joyidan: shartli va haqiqiy;

3. Rasmiy tartibga solish nuqtai nazaridan: rasmiy va norasmiy;

4. Rivojlanish darajasi nuqtai nazaridan: diffuz guruhlar, uyushmalar, korporatsiyalar va jamoalar.

Diffuz guruhi - qo'shma faoliyat bo'lmagan guruh, ammo uning ishtirokchilari o'rtasida ba'zi mlos mavjud;

Uyushma - MLONing qo'shma faoliyat bilan past darajadagi vositachilik darajasi bo'lgan guruh.

Korporatsiya - faoliyat yuqori saviyada taqdim etadigan guruh va guruhdagi mlts juda zaif. Jamoa yuqori tashkillashtirilgan guruh bo'lib, ularda qo'shma tadbirlar va mlots tizimi yuqori rivojlanmoqda.

Andreeva guruhlarining quyidagi tasnifini olib bordi:

U shartli va haqiqiy bo'linadi; Haqiqiy guruhlar laboratoriya va tabiiylikka bo'lingan; Tabiiy guruhlar katta va kichiklarga bo'linadi; Katta o'z-o'zidan (o'z-o'zidan tashkil topgan) va barqaror (mavjud, mavjud, uzoq muddatli) va kichik birlari paydo bo'ladi.

Mavjud psixologik tadqiqotlar uchun mavjud bo'lgan laboratoriya guruhleri (ular tabiiy bo'lishi mumkin).

Kichik guruhdagi shaxslararo imtiyozlarning quyi tuzilishi- bu simpatiya va an-I tipdagi odamlar o'rtasida mavjud bo'lgan uning a'zolarining haqiqiy shaxslararo munosabatlari yig'indisining namoyonidir. Ular dastlab sotsiometriya usuli yordamida juda tez tuzatiladi.

Bu usul aniq interaktiv tizimni aniqlash imkonini beradi.

-kichik guruhdagi shaxsiy va hissiy munosabatlar,

- afzalliklar sonini aniqlash imkonini beradigan darajada,

- u yoki bu shaxsga berilgan, ularning sifatini aks ettiradi

- shaxslararo o'zaro munosabatlarda namoyon bo'ladigan xususiyatlar

U sotsiometriya tomonidan o'zaro saylovlar ko'rinishida belgilanadi va ko'rsatiladi. sifat xususiyatlari. Shunday qilib, I guruhda odam faqat bitta ijobiy tanlovga ega bo'lishi mumkin, ammo agar u o'zaro bo'lsa, odam o'zini o'zi yo'naltirmagan boshqa bir nechta odamlar afzal ko'rganidan ko'ra o'zini ancha ishonchli his qiladi. . Rahbar uchun nafaqat ajoyib | saylovlar soni, ya'ni o'zaro saylovlar. Bu ko'rsatkichlar imkon beradi \ kichik guruhdagi shaxsning pozitsiyasining barqarorligi haqida gapirish.

Sotsiometriya shuningdek, o'zaro afzallik guruhlarini aniqlashga imkon beradi, buning asosida ulardan qaysi biri aniq shaxslarga qaratilganligi, turli rollarga ega bo'lgan odamlar ushbu mikroguruhlarda qanday birga yashashlari, ular o'rtasidagi munosabatlar qanday va hokazolar haqida taxmin qilish mumkin.

Kuzatish va eksperiment usullaridan foydalangan holda kichik guruh a'zolari o'rtasidagi munosabatlarning tabiatini keyingi, chuqurroq o'rganish undagi shaxslararo munosabatlarning to'liq rasmini yaratishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- Karimova V. M. "Ijtimoiy psixologiya asoslari". - T., 1994
Karimova V. M. Psixologiya. - T., 2002
Karimova V. M., Akramova F. Psixologiya. Ma`ruzalar matni - T., 2000
Kovalev V. I. Motivi povedeniya i deyatelnosti. - M., 1988
Mayers D. Sosialnaya psixologiya. - SPb., 1997
Morgunov E. B. Lichnost i organizatsiya. - M., 1996
Muzdibaev K. Psixologiya otvetstvennosti. - M., 1983
Umumiy psixologiya. A. V. Petrovskiy tahriri ostida. T.1992.
Yadov V. A. Sosialnaya identichnost lichnosti. - M., 1994